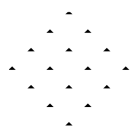
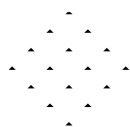

Akt Unii lubelskiej - Tekst polski

W imię Pańskie amen. Ku wiecznej pamiętce sprawy niżej opisanej. My prałaci i panowie rada, tak duchowna, jako świecka, książęta, stany wszystkie Wielkiego Księstwa Litewskiego, ktemu posłowie ziemscy na tym walnym a z pany radami i posły a stany wszystkiej Korony polskiej spólnem lubelskiem sejmie będące, to jest Walerjan biskup wileński przez umocowanego swego, Gierzy Pieczkowicz biskup żmojdzki, Hrehory Aleksandrowicz Codtkowicz pan wileński, hetman nawyszy Wielkiego Księstwa Litewskiego, starosta grodzieński, dzierzawca mohilowski Stefan Zbaraski Koributowicz wojewoda trocki, Ostafiej Wołowicz pan trocki, podkanclerzy Wielkiego Księstwa litewskiego, starosta brzescki i kobryński, Jan Chodkiewicz hrabia na Szklowie i Myszy, starosta żmojdzki, marszałek najwyższy Wielkiego Księstwa Litewskiego, administrator i hetman ziemie inflancki, starosta kowieński, dzierzawca płoteski i telszowski, Wasilej Tyszkowicz wojewoda smoleński, starosta mieński i piński przez umocowanego swego, Paweł Iwanowicz Sapieha wojewoda nowogrodzki, Girzy Wasylewicz Tyszkowicz wojewoda brzescki, starosta wołkowiski, Gabryel Iwanowicz Hornostaj wojewoda mieński, starosta kamieniecki, Malcher Szemiott kasztelan żmojdzki, ciwun bierżański przez umocowanego swego Hrehory Tryzna kasztelan smoleński, Hrehory Tryzna kasztelan smoleński, Hrehory Wołowicz kasztelan nowogrodzki, starosta słonimski, Jan Mikołajowicz Hajko kasztelan bierściejski, koniuszy grodzieński, dzierzawca trabski, Mikołaj Talwosz kasztelan mieński, starosta dynemburski, Mikołaj Naruszewicz podskarbi ziemski Wielkiego Księstwa Litewskiego, pisarz Jego Krolewski Mości, dzierzawca markowski, miadzielski, uszpolski i pieniański, Mikołaj Chrystof Radziwiłł książę na Ołyce i Nieświżu, marszałek dworny Wielkiego Księstwa litewskiego, Jan Kiszka krajczy Wielkiego Księstwa Litewskiego, Mikołaj Olechnowicz Dorohostajski stolnik Wielkiego Księstwa Litewskiego, dzierzawca wieloński, bojsagolski, ciwun włości żmojdzkiej, gądzińskiej, Lawryn Wojna podskarbi Wielkiego Księstwa litewskiego, pisarz Jego Krolewskiej Mości, dzierzawca kraśnicki i kwasowski. A marszałkowie Jego Krolewski Miłości w Wielkim Księstwie Litewskim: książdz Łukasz Bolesławowicz Swirzski dzierzawca krewski, Mikołaj Sapieha, Jan Wołczek koniuszy wileński i podkoniuszy ziemski, dzierzawca wasiliski Kaleniecki Tyszkowicz, Jan Bolesławowicz Świrski z wileńskiego, Malcher Snowski sędzia ziemski nowogrodzki, dzierzawca kureniecki z nowogrodzkiego, Paweł Ostrowicki z oszmiańskiego powiatow posłowie, Aleksander Wahanowski, Jan Pałuski dzierzawca niemonojcki, marszałkowie.

Pisarze Jego Krolewski Miłości: Michajło Haraburda dzierżawca świsłocki, Bazilius Drzewiński, Maciej Sawicki starosta mielnicki, wojski drohicki, Stanisław Naruszewicz ciwun wileński. A my posłowie ziem i powiatow tego sławnego państwa Wielgiego Księstwa Litewskiego na tenże spolny sjem od ziem i powiatow za zupełną mocą posłani z wojewodztwa wileńskiego pospołu z wyszy mianowanem marszałkiem księdzem Janem Swirskim ksiądz Malcher Matuszewicz Gedroń, z wojewodztwa trockiego Andrzej Dzierżko podkomorzy, Kasper Rajecki chorąży ziemie trockiej a Michajło Wrona, z ziemie żmojdzkiej Mikołaj Stankiewicz Bielewicz podkomorzy ziemie żmojdzkiej, ciwun ojrągolski, Iwan Ilgowski ciwun wieswieński a ciwun tejże ziemie żmojdzkiej Jan Gradowski, z ziemie smoleńskiej Fiedor Kopeć a Jan Skirmont, z wojewodztwa nowogrodzkiego pospołu z wyżej pomienionym marszałkiem Malcherem Snowskim Andrzej Iwanowicz, sekretarz Jego Krolewski Mości podkomorzy nowogrodzki, z wojewodztwa witebskiego Andrzej Kisiel horodniczy witebski a Tymofiej Hurko podsądek witebski, z wojewodztwa bereściejskiego Dominik Pac podkomorzy brescki, Adam Pociej pisarz ziemi brescki, z wojewodztwa mścisławskiego Isaj Szczółkan a Hreory Makarowski, z wojewodztwa mieńskiego Wasilej Rahoza chorąży dworny Wielgiego Księstwa Litewskiego a Andrzej Stankiewicz. A z powiatow ku temże wojewodztwem należących, z wojewodztwa wileńskiego z powiatu oszmiańskiego z wyżej pomienionym marszałkiem Pawłem Ostrowickim Stanisław Stanisławowicz sędzia ziemski oszmiański, z powiatu wiłkomirskiego Mikołaj Koncza, Krzysztof Razmysowicz, z powiatu lidzkiego Szadzibor Dowgird a Szczęsny Augustynowicz Huba, a z wojewodztwa trockiego z powiatu grodzieńskiego ksiądz Iwan Masalski sędzia ziemi grodzieński a Jan Klukowski, z powiatu kowieńskiego Andrzej Ilgowski ciwun twierski a Kasper Giedroń, z wojewodztwa nowogrodzkiego z powiatu słonimskiego Michajło Sokołowski sędzia słonimski a Maciej Jacynicz, z powiatu wołkowyskiego Jeronim Puksza chorąży wołkowyski a Piotr Skrobott, z wojewodztwa witebskiego z powiatu orszańskiego Bogusz Alekiewicz Skoło chorąży orszeński a Fiodor Woropaj, z wojewodztwa bierestejskiego z powiatu pińskiego Stanisław Szyrma wojski piński, Iwan Domanowicz podsądek piński, z powiatu mozyrskiego Fiedor Lenkowicz a Jan Kłopot, z wojewodztwa mińskiego z powiatu reczyckiego Andrzej Chalecki pisarz ziemski reczycki a Izmajło Zienkowicz.

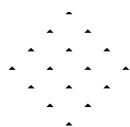
I wszystka insza szlachta, obywatele Wielkiego Księstwa litewskiego, tak tu w Lublinie będące jako i niebędące, których jednak wszystkich chuć i wola do tych niżej opisanych rzeczy jest nam dobrze z sejmików powiatowych, które ten sejm walny lubelski uprzedziły, wiadoma, tak jakoby tyż tu właśnie imiona ich wszystkich włożyły i pieczęci zawiesiły. A potem tyż i z miasta wileńskiego stolicznego Wielkiego Księstwa litewskiego posłowie: Franc Stanisławowicz Durnik, Fiedor Jackowicz Wielkowicz Burmistrze a Hieronim Opachowski pisarz miasta wileńskiego. 1. Oznajmujemy tym to listem naszym wszem ninie i na potym będącym ludziom, do których jeno wiadomości ten list nasz przydzie, iż my, mając ustawicznie przed oczyma powinność naszą przeciw ojczyźnie swej Wielkiemu Księstwu Litewskiemu, któreśmy wszystkę pocziwość, ozdobę, pożytek pospolity, a najwięcej umocnienie od niebezpieczeństwa, tak wewnętrznego, jako zewnętrznego, opatrzyć powinni, bacząc tyż przy tym i przed oczyma mając chwalebny a obojemu narodowi barzo należny związek i społeczność przez przodki swe nigdy z obywatelami na on czas wszystkiej Korony Polskiej na wieczne czasy za spólnem a listownem obudwu narodów zezwoleniem uczynioną i listy, pieczęciami, przysięgami, czciami obojej strony umocnią i przez niemały czas uprzejmością a statecznością obojej strony dzierzaną, lecz potem za złymi a zawisnemi czasy niajako zatrudnioną, zawżdy tak my, jako przodkowie nasi, o tem myśleli i pany swe, tak sławnej pamięci Zygmunta¹, jako i szczęśliwie na ten czas obiema narodom, polskiemu i litewskiemu, panującego pana a pana Zygmunta Augusta², krole polskie, przez niemały czas upominali i prośbami naszemi do tego wiedli, aby nam z powinności swy pański a królewski jako zwierzchni a jedni obudwu narodów panowie do egzekucji a skutku tak spisów spólnych, jako i inych praw i przywilejów naszych, które na ten związek i na tę społeczność z pany i ziemiami Korony polski jeszcze od pradziada Jego Królewskiej Mości³, także za Aleksandra króla⁴, my z Koroną polską mamy, z łaski a zwierzchności swy dopomoc, a to, co się z tej społeczności wykroczyło, w swą rękę wstawić raczyli, zwiodszy nas z pany radami i inemi Korony polskiej stany spólnie na jedno miejsce do wykonania tej to chwalebny a obojemu narodowi pożytecznej sprawy, jako o tej sprawie unji akta i konstytucje i deklaracje i recessy sejmów po ty czasy będących jaśnie omawiają.

¹ Zygmunt I Stary (1467-1548) – król Polski i wielki książę litewski. Na podstawie testamentu brata Aleksandra Jagiellończyka został wybrany najpierw wielkim księciem litewskim, a następnie królem Polski (1506). Z panowaniem tego władcy wiąże się jedno z ważniejszych wydarzeń w historii XVI-wiecznej Europy. 10 kwietnia 1525 roku Zygmunt Stary przyjął hołd lenny Wielkiego Mistrza Zakonu Krzyżackiego Albrechta Hohenzollerna na rynku w Krakowie. W ten sposób nastąpiła sekularyzacja Państwa Krzyżackiego i przekształcenie go w Prusy Książęce.

² Zygmunt August (1520-1572) – król Polski i wielki książę litewski. Jedyny syn Zygmunta I Starego i Bony Sforzy. Ostatni z dynastii Jagiellonów na tronie polskim, na który został wyniesiony jeszcze za życia swojego ojca (elekcja vivente rege). Za jego panowania Koronę i Litwę połączono w jeden organizm państwowy Rzeczpospolitą Obojga Narodów (Unia Lubelska, 1569). Nie doczekał się potomstwa z żadną z trzech żon: Elżbietą Habsburżanką, Barbarą Radziwiłłówną, Katarzyną Habsburżanką.

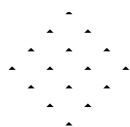
³ Władysław Jagiełło (ok. 1351-1434) – król Polski i najwyższy książę litewski. W 1386 roku przyjął chrzest i zawarł małżeństwo z władczynią Polski Jadwigą Andegawerską. Małżeństwo zapoczątkowało trwający do końca XVIII stulecia związek Polski i Litwy. 15 lipca 1410 roku wojska dowodzone przez Jagiełłę stoczyły pod Grunwaldem zwycięską bitwę z Krzyżakami. W wyniku tego starcia wzmocniła się pozycja Polski wśród państw środkowowschodniej Europy, zmalało zaś znaczenie Zakonu Krzyżackiego.

⁴ Aleksander Jagiellończyk (1461-1506) – król Polski i wielki książę litewski, syn Kazimierza Jagiellończyka, po którego śmierci w 1492 roku władał Wielkim Księstwem Litewskim, podczas gdy królem Polski został jego brat Jan Olbracht. Było to równoznaczne z zerwaniem unii między Koroną i Litwą. Królem Polski został po śmierci Jana Olbrachta (1501). Zmarł bezpotomnie. Wbrew postanowieniom unii mielnickiej (1501) w testamencie wyznaczył na następcę w Wielkim Księstwie Litewskim swojego brata Zygmunta.

Jakoż jednak za łaską miłego Boga, który społeczność i jedność miłuje, a który krolestwa, państwa i Rzeczypospolite po wszystkim świecie w osobnej swojej opiece mieć raczy, a za łaską też pana swego, szczęśliwie na ten czas nam panującego pana a pana Zygmunta Augusta, króla polskiego etc. wyżej mianowanego, tośmy nakoniec za uprzejmym staraniem swym odzierzeli, iż przodkiem w Warszawie na sejmie roku tysiąc pięćset sześćdziesiąt trzeciego złożonym, a potem w Parczewie roku tysiąc pięćset sześćdziesiąt czwartego zjachawszy się z stany koronnemi, nie małyśmy wstępku do naprawienia tego to zjednoczenia i tej po części naruszonej unji uczynili, namawiając między sobą z obu stron i utwierdzając artykuły do tej unji należące. Które artykuły iż tam na on czas prze krótkość czasu i prze insze gwałtowniejsze potrzeby Rzeczypospolity obojgo narodu spólnymi spisy naszemi z stany koronnemi warowane być nie mogły, przeto tego wolniejszego czasu zjechawszy się na ten sejm spólny do Lublina na dzień dwudziesty trzeci miesiąca grudnia w roku przeszłym tysiąc pięćset sześćdziesiąt osmym przez Jego Królewski Miłości za zezwoleniem oboich rad polskich i litewskich złożony i do tego czasu jednostajnie dzierzany i kontynuowany, takieśmy niżej opisane traktaty i namowy między sobą uczynili, któreśmy za łaską Bożą do tego końca i do tej konklusji za zgodnym i jednostajnym obojej strony zezwoleniem i spólnym spisaniem, niwczym nie derogując recessowi warszawskiemu¹ i inszym przywilejom, przwiedli. Z czego bądź Pana Boga w trójcy jedynem chwała wieczna, a królowi Jego Mości z łaski Bożej panu a panu Zygmuntowi Augustowi dzięki nieśmiertelna, zacnej też Koronie polskiej i Wielgiemu Księstwu litewskiemu sława i ozdoba na wiekuiste czasy. 2. Naprzód, iż aczkolwiek były stare spisy przyjacielstwa, sprzymierzenia, pomnożenie i lepszy sposób Rzeczypospolity, tak Korony polskiej, jako Wielgiego Księstwa litewskiego, czyniące etc., wszakoż iż się nieco w nich widzi być różnego od dobrego i szczyrego braterstwa dufania, przeto dla mocniejszego spojenia wspólny i wzajemny miłości braterski i w wiecznej obronie obudwu państw społecznej, niewątpliwej wiary braterski czasy wiecznymi ku chwale Bożej, Jego Królewskiej Mości z wiecznym podziękowaniem godnej sławie i tychże obudwu nazacniejszych, polskiego i litewskiego, narodów i też ku rozszerzeniu niezmiernie i wiecznej czci, ozdobie, okrasie, zmocnieniu uczciwości, zacności i majestatu spólnego wiecznemu rozszerzeniu one stare sprzymierzenia ponowili i umiarkowali w tym wszystkim, jako niżej opisano.

¹ Derogatio (łac.) – zmiana, częściowe uchylene; reces (staropol.) – odłożenie spraw, odroczenie. Tutaj nawiązanie do deklaracji Zygmunta Augusta w sprawie unii polsko-litewskiej z 1564 roku, którą zamieszczamy w naszym zbiorze dokumentów.

3. Iż już Krolestwo polskie i Wielgie Księstwo Litewskie jest jedno nierozdzielne i nieróżne ciało, a także nieróżna ale jedna a spolna Rzeczpospolita, która się z dwu państw i narodów w jeden lud zniosła i społa.

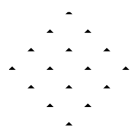
4. A temu obojemu narodowi żeby już wiecznemi czasy jedna głowa, jeden pan i jeden król spólny rozkazywał, który spólnymi głosy od Polaków i od Litwy obran, a miejsce obierania w Polsce, a potem na Krolestwo Polskie pomazany i koronowany w Krakowie będzie. Ktoremu obieranie według przywileju Aleksandrowego¹ niebytność której strony przekazać niema, abowiem powinnie et ex debito² rady i wszystkie stany Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa litewskiego wzywane być mają. 5. Obieranie i podnoszenie wielkiego księcia litewskiego, które przedtym osobno bywało w Litwie, aby już tak ustało, żeby i znak żaden albo podobieństwo na potym nie było, z któregoby się okazało albo znaczyło podnoszenie albo inauguracja wielkiego księcia litewskiego. A iż tytuł Wielkiego Księstwa litewskiego i urzędy zostawają, tedy przy obieraniu i koronacji ma być obwołany oraz królem polskim i tenże wielkim księciem litewskim, ruskim, pruskim, mazowieckim, żmudzkiem, kijowskim, wołyńskim, podlaskim i inflanckim. 6. Succesio Jego Królewski Mości naturalis et haereditaria³, jeśliby Jego Królewski Mości i komukolwiek z przyczyny jakiegokolwiek w Księstwie litewskim służyła, niema już wiecznemi czasy przeszkadzać tego spólku i zjednoczenia obojga narodów i obierania spólnego jednego pana, której Jego Królewska Mość Koronie wiecznemi czasy odstąpił, nie wątpiąc w tym i to też sobie warując, żebyśmy ani samej osoby Jego Królewski Mości ani potomstwa własnego, jeśliby Jego Królewski Mości które Pan Bog dać raczył, nie zgłócili, ale żeby pocziwe a stanowi jego przystojne od Rzeczypospolitej opatrzenie miało, jeśliby na krolestwa nie było wzięte, a wszakoż nie czyniąc żadnej dismembracji⁴ koronnej, o czym w deklaracji Jego Królewski Mości i w recesie sejmu walnego warszawskiego dostatecznie jest opisano i obwarowano.

¹ Na mocy unii w Mielniku zawartej w 1501 roku, ale nigdy nie ratyfikowanej, we wspólnej elekcji władcy, króla polskiego, mieli brać udział ze strony litewskiej biskupi, wojewodowie i kasztelanowie, ale ich nieobecność nie podważała prawomocności elekcji. Jagiellonowie tracili na mocy tego postanowienia dziedziczne prawa do Litwy.

² Ex debito (łac.) – z obowiązku.

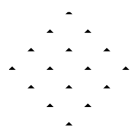
³ Naturalis et haereditaria (łac.) – naturalna i dziedziczna.

⁴ Dismembratio (łac.) – podział, rozdzielenie.

7. A przy koronacji nowego krola mają być przez krola koronowanego poprzysiężone i zaraz konfirmowane na jednym liście i jednymi słowy na wieczne czasy prawa, przywileje i wolności poddanych wszystkich obojga narodow i państw tak złączonych. 8. Sejmy i rady ten oboj narod ma zawsze mieć spolne koronne pod krolew polskim, panem swym, i zasiadać tak panowie między pany osobami swemi, jako posłowie między posły, i radzić o spolnych potrzebach tak na sejmiech, jako i bez sejmow, w Polsce i w Litwie.

9. Tyż aby jedna strona drugiej była radą i pomocą, aby Jego Krolewska Mość prawa, przywileje, tak wszem ziemiam i narodom, tak Korony polskiej, jako i Wielgiego Księstwa Litewskiego, i ziemiam do nich należącym, wszelakim pismem nadane przywileja i prawa od wszech przodkow Jego Krolewski Mości i od Jego Krolewski Mości samego z dawnych czasow i od poczęcia unji wszem wobec i każdemu z osobna jakimkolwiek sposobem nadane, i wolności, dostojeństwa, prerogatywy, urzędy wszystkie obojga narodu cale i nieporuszone zachował, wszystkie prawa, sądy, wysady, stany książęce i familje szlacheckie przerzeczonych narodow, uchwały sądowe z dawna do tego czasu zachować każdemu stanu mocnie i nieporuszenie. 10. Przysięgi rad, dygnitarzow, urzędnikow, starost narodu litewskiego i przedniejszych domow ludzi, którzyby je czynić mieli, przy mocy zostać mają, jakośmy tyż i sami spolnie tak przywilejami, jako spolnym spisaniem na sejmie warszawskim spolnym sobie zostawili, tym wykładem, iż na potym wszystkie takowe przysięgi krolowi koronowanemu i koronie polskiej czynione być mają. Także około przysięg trzymania spiskow pospolitych zachować się mają i statecznie sobie trzymać wedla przywileju Aleksandrowego.

11. Tyż we wszystkich przeciwnościach spólną pomocą my obojego narodu prełaci, książęta, rady, barones i wszystkie stany pomagać sobie mamy wszystkimi siłami i możliwościami, jako spólnej radzie pożytecznie i potrzebnie będzie się zdało, szczęśliwe i przeciwne rzeczy za spólne rozumiejąc i wiernie sobie pomagając. Foedera aut pacta¹ albo zmowy i przymierza z postronnemi narody wedla spólnej zgody warszawskiej na potym żadne czynione ani stanowione, żadni tyż posłowie w rzeczach ważnych do obcych stron posyłani być nie mają, jedno za wiadomością i radą spólną obudwu narodow, a przymierza albo stanowienia z którymkolwiek narodem przedtym uczynione, ktoreby były szkodliwe ktorej stronie, dzierzane być nie mają.

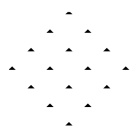
12. Moneta tak w Polsce, jako w Litwie, ma być za spólną radą uniformis et aequalis in pondere et grano et numero petiarum et inscriptione monetarum², co ku skutkowi przywieść Jego Krolewska Mość jest powinien i potomkowie Jego Krolewskiej Miłości będą powinni. 13. Cła, myta wszystkie w Polsce i w Litwie, ziemskie i wodne, jakimkolwiek imieniem nazwane, tak krolewskie, jako szlacheckie, duchowne i miesckie, Jego Krolewska Mość znosić raczy, iżby już zadnego exnunc³ cła nie brano na potym wiecznych czasow od duchownych, od świeckich ludzi szlacheckiego stanu i od ich poddanych od rzeczy ktorychkolwiek własnej roboty i wychowania, nie zakrywając myt kupieckich ani się zmawiając z kupcy ku szkodzie a zatajeniu ceł z dawna zwykłych krolewskich tak w Polsce, jako i w Litwie.

14. Statuta i ustawy wszystkie, jakiegokolwiek i z ktorejkolwiek przyczyny przeciw narodowi polskiemu w Litwie ustawione i uchwalone około nabywania i dzierzania imienia w Litwie Polakowi, jakokolwiek go kto dostał i dostawał, chocia po żenie albo z wysługi albo zakupnym, darownym obyczajem, zamianą i ktorymkolwiek nabyciem wedla zwyczaju i prawa pospolitego, te wszystkie statuta aby żadnej mocy nie miały jako prawu, sprawiedliwości i tyż spólnej braterskiej miłości i unji a zjednoczeniu spólnemu przeciwne, ale aby wolno było zawżdy tak Polakowi w Litwie, jako Litwinowi w Polsce, każdym słusznym obyczajem dostawać imienia i dzierżyć je wedla prawa, w ktorym leży ono imienia.

¹ Foedera aut pacta (łac.) – przymierza i układy.

² Uniformis et aequalis in pondere et grano et numero petiarum et inscriptione monetarum (łac.) – jednorodna i równa w wadze i kruszcu i liczbie sztuk oraz w napisie na monecie.

³ Ex nuns (łac.) – od teraz.

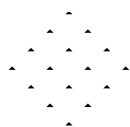

15. A co się tycze inszych artykułów przywileju Aleksandra krola, ktore jeszcze nie są na warszawskim sejmie deklaracją Krola Jego Mości ani spolną zgodą deklarowane, ale na ten terazniejszy spolny lubelski z warszawskiego sejmu odkładem spolnym zawisły, ty wszystkie, jako są w przywilejach i w spisaniu spolnym, a ostatecznie w Aleksandrowym przywileju i tu w Lublinie od Krola Jego Mości poprzod w tej sprawie unji danem opisane, w mocy zupełny na czasy wieczne zostawać mają, a wszakże ku objaśnieniu lepszemu to przykładając, iż przy tytule Wielgie Księstwo litewskie i dostojęństwach i urządziech wszystkich i zacności stanow wedla opisanja przywileju krola Aleksandra cale a nienaruszenie zostać ma, gdyż to zjednoczenia i społeczności tej roztargnienia i rozdziału nie czyni. 16. Sejmow innych żadnych osobnych stanom koronnym i litewskim od tego czasu Krol Jego Mość składać nie będzie, jedno zawždy spolne sejmy temu obojemu narodowi jako ciału jednemu w Polsce składać będzie, gdzie się Jego Krolewski Mości i radam koronnym i litewskim nasłuszniej zdać będzie.

17. Dygnitarstw i urzędow, jeśli ktore wakują albo wakować w Wielgim Księstwie Litewskim na potym będą, Krol Jego Mość nie ma dać niekomu, ażby pirwej Jego Krolewski Mości i potomkom Jego, krolom polskim koronowanem, i temu nierozdzielnemu ciału, Koronie Polskiej, przysięgę uczynił.

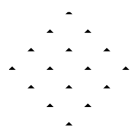
18. Opatrujemy tyż dostatecznie i warujemy stany i osoby Wielgiego Księstwa Litewskiego, aby egzekucja nas samych i potomkow naszych nie tylko wedla statutu Aleksandra krola, ale ani wedla żadnych przywilejów, listow, konstytucyj, uchwał sejmowych w Koronie Polskiej uczynionych, danych, uchwalonych jakichkolwiek przeszłych około dobr stołu Jego Krolewski Mości w Wielgim Księstwie Litewskim, od wszech przodkow Jego i Krolewski Mości i Jego Krolewski Mości samego od zaczęcia unji w Wielgim Księstwie Litewskim komużkolwiek rozdanych, żadnego stanu, nie doległa, ale wszystkie prawa, przywileje od wszech przodkow Jego Krolewski Mości i Jego Krolewski Mości samego od zaczęcia unji w Wielgim Księstwie Litewskim narodom litewskim, ruskiem, żmudzkiem i innym narodom i obywatelom Wielgiego Księstwa litewskiego i tyż ziemiam, powiatom, familjam i osobam do tych czasow dane, cale, zupełne i niwczym nienaruszone zostały, także wieczności, feuda albo lenna, frymarki, zamiany, dożywocia, zastawy wszelkie na sejmie i bez sejmow uczynione wedla każdego przywileju wiecznymi czasy dzierzane być mają, nie przywodząc ich w żadną wątpliwość ktorymkolwiek obyczajem albo wykładem.

Także też nadanie na dygnitarstwa, urzędy, które zdawna i właśnie na nie należały, zastawy i summy wszelakie w zupełnym prawie swym zostawione być mają, nie będąc powinni żadnej części dochodów zwykłych swych, jakimkolwiek obyczajem nazwanych, gdzieindziej i na co inego nad teraźniejsze dzierżenie i przywileje albo listy swe do tego czasu odzierżane okrom pożytku swego obracać. A ktoby z przodków swych, nie mając listow, co gruntow i każdy posessji jakimkolwiek imieniem nazwanych trzymał, pożywał, takowy tę takową własność i bez listow, jako i za listy, ma wiecznie trzymać wedla statutu litewskiego starego i nowego i zwyczajow dawnych. Jakoż panowie rady i wszystkie stany, posłowie wszystkich ziem tym teraźniejszym postanowieniem zamykają sobie i potomkom swoim moc stanowienia i wznawiania jakimkolwiek kształtem także wspominania i wszelakiego wynalazku wzniesienia egzekucji na wysługi i insze majątności przeszłe. A iż już od tego czasu rozdawanie dobr stołu w Wielgim Księstwie Litewskim ustać ma, wszakoż imiona, ktorekolwiek z domow książęcych i szlacheckich i pańskich ku stołowi Jego Krolewski Mości potym przypadać będą, te takowe imiona Jego Krolewska Mość wedle woli i łaski swy krolewski rozdawać ma tak polskiego, jako i litewskiego szlacheckiego narodu ludziom, aby się tym służba ziemska wojenna nie zmniejszała. Takież w rekuperacji od nieprzyjaciela moskiewskiego zamkow, imion, posessji i dobr wszelakich będzie powinien Jego Krolewska Mość tym wracać, czyje to ojczyzny i posessje przedtym byli przed osiągnięciem od nieprzyjaciela. A jeśliby na to miejsce dano komu co, to się do stołu Krola Jego Mości wracać będzie.

19. Które wszystkie artykuły my prełaci i panowie rady, książęta, posłowie ziemscy i ine wszystkie stany Wielgiego Księstwa Litewskiego znając być chwalebne, potrzebne i obojemu temu narodowi, tak Korony polskiej jako Wielgiemu Księstwu Litewskiemu, jako już jednej spolny a nierozdzielnej Rzeczypospolity pożyteczne, a spolnego naszego z stany tej sławny Korony polski z zezwolenia w ten list na ten kształt spisane, radzi i z dobrą wolą i z dobrą bracką chucią i miłością tak prełatom, panom radam, posłom ziemskim, jako i innym wszystkim stanom i osobom koronnym tym listem naszym na wieczne czasy z strony naszy przyznawamy i one pieczęciami, przysięgami, poczcziwościami swymi i potomstwa swego wszelakiego warujemy, utwierdzamy i umacniamy warunkiem, utwierdzeniem i umocnieniem takim, jakie nam nawiętsze i namocniejsze bądź z osob, bądź z miesc i urzędow naszych, tak osobliwym, jako i pospolitym obyczajem należy, ślubując i obiecując przed Panem Bogiem dobrym, uczciwym, szlacheckiem i chrześcijańskim słowem naszym, iż to wszystko, co się tu napisało, znać, trzymać i dzierżeć, wypełniać, sami i z potomi swemi na wieczne czasy będziemy bez fortelów wszelakich, nie przywodząc niczego z tych rzeczy na wieki w żadną wątpliwość ani odmianę, nie odstrzelając się też w niczym od tej jedności, w którąśmy się z narodem tej sławny Korony polski związali wedla opisania tego to listu naszego i artykułow w tym liście związałych i objaśnionych wiecznymi i wiekuistymi czasy, jaki też nam panowie Polacy dali.

Które spolne nasze spisy Krol Jego Mość przeznaczony jako pan nasz zwierzchni władzą swą krolewską konfirmować nam raczy. A jeśliby która strona przywilejow i spisow o spolności uczynionych między tymi narody tak nam, jako sobie trzymać nie chciała, albo jeden z osobna trzymać nie chciał, przeciw takiej stronie i każdemu z osobna jako przeciw nieprzyjacielowi naszemu i narodow spolnych powstać z potomki naszymi przy panie naszym, krolu polskim, będziemy powinni. Co wszystko czynić i wypełnić, mocnie dźierać w skutku wszystkim zawsze pod naszą przysięgą siebie i potomki nasze obowiązujemy.

A te wszystkie rzeczy tu postanowione i obwarowane ani przez Jego Krolewską Mość, ani przez pany rady, inne wszystkie stany i posły ziemskie obojga narodu za spolnym zezwoleniem ani pojedynkiem od której części i strony nie mają nigdy wiecznym czasy być wzruszane i odmieniane, ale wieczne, całe i mocne zachowane być mają.

A ku lepszemu świadectwu i wiecznej pamięci rzeczy wyżej opisanych my przerweczeni, wyżej opisani prełaci i panowie rada, tak duchowna, jako świecka, książęta, my posłowie ziemscy i inne stany na tym walnym a spolnym sejmie lubelskim będący zawiesiliśmy na ten list pieczęci nasze. Pisan i dan na tymże spolnym sejmie lubelskim pierwszego dnia miesiąca lipca roku Bożego tysiąc pięćset sześćdziesiąt dziewiątego

Akta unii Polski z Litwą, 1385–1791, wyd. S. Kutrzeba, W. Semkowicz, Kraków 1932, nr 149, s. 348–362.